

روند پیشرفت واکسن از گذشته تا به امروز به بیان رییس اداره بیماری‌های قابل پیشگیری وزارت بهداشت

راه‌اندازی برنامه واکسیناسیون این بود که بتوان پوششی یکنواخت و کامل را در سطح کشور و در شهر و روستا، برای فقیر و غنی و برای همه افرادی که در ایران زندگی می‌کنند، اعم از ایرانی و غیر ایرانی ایجاد کرد. باید توجه کرد که پیش از پیروزی انقلاب اسلامی هم واکسن سرخک و فلج اطفال در کشور استفاده می‌شد، اما سیستمی وجود نداشت که بتواند در همه کشور پوششی یکسان و گسترده ایجاد کند. در سال ۱۳۶۳ و ۱۳۶۴ که اولین سال اجرای برنامه واکسیناسیون در کشور بود، حدود ۳۴ الی ۳۵ درصد جمعیت کشور تحت پوشش برنامه واکسیناسیون قرار گرفت، اما با اقدامات خوبی که در سراسر کشور انجام شد، به سرعت مردم در برنامه‌های بهداشتی از جمله واکسیناسیون مشارکت کردند و تقریباً از سال ۱۳۶۸ پوشش واکسیناسیون در کشور به حدود ۹۰ تا ۹۵ درصد رسید. یعنی طی چهار سال اول جهشی را در پوشش واکسیناسیون کشور شاهد بودیم و این یکی از افتخارات نظام سلامت کشور ما است که توانست

هم در انستیتو پاستور ساخته شدند.

واکسیناسیون همگام با ایجاد شبکه بهداشتی در کشور

زهرايي با بيان اينکه پيروزي انقلاب اسلامي نقطه عطف و تحولي در برنامه واکسیناسیون کشور بوده است، افزود: از سال ۱۳۶۳ شبکه خدمات بهداشتی و درمانی اولیه که مقدماتش از سال‌ها قبل طراحی شده بود، در کشور آغاز به کار کرد. یکی از اولین خدماتی که در این شبکه عرضه شد، برنامه واکسیناسیون برای کودکان و زنان باردار بود.

جهشی بهداشتی

رییس اداره بیماری‌های قابل پیشگیری با واکسن معاونت بهداشت وزارت بهداشت ادامه داد: هدف از

دکتر زهرایی رییس اداره بیماری‌های قابل پیشگیری وزارت بهداشت در گفتگو با پایگاه خبری ایسنا در خصوص تاریخچه تولید واکسن از گذشته تا به امروز گفتگویی را ترتیب داده که در ادامه می‌خوانیم.

وی با اشاره به سابقه طولانی برنامه واکسیناسیون در ایران، گفت: ۲۰ سال بعد از کشف واکسن آبله در دنیا و در سال ۱۸۲۰ میلادی، سابقه واکسن در کشور ما هم ثبت شد و واکسیناسیون (vaccination) برای سربازان ایرانی در جنگ‌هایی که در ناحیه شمال قفقاز با روس‌ها داشتیم، استفاده شده است.

وی با بیان اینکه سابقه تولید واکسن در کشور به حدود ۱۰۰ سال می‌رسد، افزود: به عنوان مثال واکسن وبا، حصبه و آبله جزو واکسن‌هایی بوده که در انستیتو پاستور ساخته می‌شد. بعد از آن واکسن‌هایی مانند واکسن سیاه‌سرفه در موسسه واکسن‌سازی رازی ساخته شد. در سال‌های بعد هم شاهد تولید واکسن‌های سرخک، فلج اطفال و بعد هم واکسن سرخک، سرخچه و اوریون در قالب یک واکسن بودیم. در عین حال واکسن‌هایی مانند هپاتیت B و ب. ث. ژ

به سرعت واکسیناسیون کودکان را در کشور تکمیل کند.

محرومیت ۱۹.۵ میلیون کودک از واکسن در دنیا

وی با بیان اینکه طبق برآورد سازمان بهداشت جهانی در سال ۲۰۱۷ نزدیک به ۱۹.۵ میلیون کودک در سراسر دنیا از دریافت واکسن محروم بودند، گفت: این اتفاق به دلیل ضعف برنامه‌های بهداشتی از جمله واکسیناسیون در کشورهای مختلف، جنگ و ناآرامی‌های اینچنینی در سراسر دنیا بوده است. خوشبختانه پوشش واکسیناسیون در کشور ما بسیار عالی است و واکسن‌هایی که در برنامه واکسیناسیون ما وجود دارد، با کشورهای توسعه‌یافته هیچ تفاوتی ندارد. حتی در برخی موارد پوشش واکسیناسیون ایران از برخی کشورهای توسعه‌یافته بیشتر است.

تنها کشور تولید کننده واکسن در خاورمیانه

زهرایی ادامه داد: یکی از دلایل بالا بودن پوشش واکسیناسیون در کشور ما مشارکت خانواده‌ها بوده است. خوشبختانه با ارائه برنامه آموزش همگانی و اطلاع‌رسانی مناسب، سطح سواد و فرهنگ سلامتی در جامعه ارتقا پیدا کرده و در حال حاضر به حدی رسیده است که خانواده واکسیناسیون کودکان را به عنوان یک حق برای فرزندشان می‌دانند که کاملاً امری صحیح است؛ به‌طوری‌که اگر در یک شهر برای چند روز واکسنی موجود نباشد، خانواده‌ها معترض می‌شوند و آن را مطالبه می‌کنند. البته علاوه بر این قطعاً عوامل دیگری مانند تولید

شهرها و شهرستان‌ها در اختیار است. خوشبختانه تعهد سیاست‌گذاران ارشد نظام جمهوری اسلامی ایران حمایت از برنامه واکسیناسیون کشوری است.

از ریشه‌کنی فلج اطفال تا کاهش ابتلا به سرخک

رییس اداره بیماری‌های قابل پیشگیری با واکسن معاونت بهداشت وزارت بهداشت در ادامه به برخی بیماری‌هایی که در گذشته در ایران شیوع داشته‌اند، اشاره و اظهار کرد: در سال‌های گذشته بیش از ۱۰۰ مورد ابتلا به بیماری فلج اطفال ثبت می‌شد و بسیاری از موارد ابتلا هم اصلاً گزارش نمی‌شدند، اما در سال ۱۳۷۷ برای ریشه‌کنی فلج اطفال برنامه‌هایی را اجرا کردیم که طی آن ۱۰ میلیون کودک زیر پنج سال در کشور واکسینه شدند و اجرای این عملیات سبب شد که بیماری فلج اطفال در کشور ما ریشه‌کن شود. به‌طوری‌که آخرین مورد بیماری فلج اطفال در کشور ما در سال ۱۳۷۹ بود و نزدیک به ۱۷ سال است که هیچ موردی از بیماری فلج اطفال در کشور نداشتیم. این اتفاق موفقیتی عظیم برای کشور است.

زهرایی با بیان اینکه در ۱۷ تا ۱۸ سال گذشته سالانه حدود ۵ تا ۱۰ هزار مورد

واکسن در کشور وجود داشته است. در حال حاضر بسیاری از واکسن‌ها را در داخل کشور تولید می‌کنیم و در منطقه خاورمیانه تنها کشوری که واکسن تولید می‌کند، جمهوری اسلامی ایران است. این موضوع موفقیتی بسیار بزرگ است. در عین حال ساختار بسیار خوبی برای ارائه خدمات در کشور شکل گرفته است که امکان دسترسی مردم به خدمات سلامت را در شهر و روستا فراهم می‌کند.

وی با اشاره به اجرای طرح تحول نظام سلامت طی چهار سال گذشته، گفت: با اجرای این طرح میزان دسترسی جمعیت‌هایی که در حاشیه شهرها متمرکز بودند، به خدمات بهداشتی افزایش یافت و ارائه خدمات به مردم بسیار راحت‌تر شد. در عین حال لجستیک و مدیریتی که در این حوزه انجام شده بسیار موثر بوده است. به هر حال برنامه واکسیناسیون بسیار سنگین است و برای تامین واکسن و ارسال آن به دورترین نقاط کشور باید امکانات درستی وجود داشته باشد و واکسن در درجه حرارت مناسبی نگهداری شود تا کارایی و کفایتش آسیب نبیند و این کار دشوار است؛ اما خوشبختانه لجستیک خوبی برای حمل و نقل واکسن در دمای مناسب و ارسال آنها به واحدهای خدماتی

این دو واکسن از سوی مجلس در بودجه سال ۹۷ مصوب شده است و امیدواریم سایر اقدامات آن انجام شود و در نیمه دوم امسال شاهد اضافه شدن این دو واکسن بسیار مهم هم به برنامه واکسیناسیون باشیم. اگر این اتفاق بیفتد می‌توان گفت که برنامه واکسیناسیون کشور ما از جهت انواع واکسن‌هایی که استفاده می‌کنیم، بسیار روزآمد می‌شود. برای اضافه شدن این دو واکسن اعتباری بالغ بر ۱۰۰ میلیون دلار پیش‌بینی شده است و این اهمیت مساله را برای تامین سلامت کودکان نشان می‌دهد.

زهرايي با بيان اينکه پنوموکوک براي يک بيماري باکترىايى است که عفونت‌های زيادى از عفونت‌های ساده تا شديد را در بدن ايجاد می‌کند، گفت: امیدواريم با ورود اين واکسن بتوانيم بار زيادى از مشکلات سلامت را برداريم. روتاويروس هم ويروسى است که شايع‌ترين عامل بروز اسهال کودکان در کشور است و موارد زيادى از ابتلا به آن ديده شده و به ويژه در کودکان زير دو سال بيشتر شايع است؛ به طورى که اکثريت کودکان تا سن دوسالگى، پنج نوبت دچار اسهال‌های روتاويروسى می‌شوند، اما با استفاده از اين ويروس می‌توان از بروز اين بيمارى هم پيشگيرى کرد. بنابر اين امیدوارم در نيمه دوم امسال اين واکسن‌ها به برنامه واکسیناسیون کشورى اضافه شوند. ميزان پيش‌بینى شده برای اين واکسن‌ها به گونه‌ای است که بتوانيم تمام کودکان را تحت پوشش اين واکسن قرار دهيم.

کودکان می‌داند. ما هم با اين دستاوردی که داشتيم توانستيم قدم بزرگى در کاهش مرگ‌ومير کودکان برداريم و امیدواريم بتوانيم تعداد واکسن‌هایی را که در برنامه داريم، افزايش دهيم.

سه واکسن جديد در راه ايران

زهرايي با بيان اينکه البته بايد توجه کرد که واکسیناسیون علمى است که به طور مداوم پيشرفت می‌کند، گفت: به اين ترتيب واکسن‌های جديدى به طور مداوم ساخته و آزمایش می‌شود و کشورها از آنها استفاده می‌کنند. به عنوان مثال در سال ۱۹۷۴ که در دنيا برنامه واکسیناسیون شکل گرفت و اکنون بيش از ۴۰ سال از آن زمان می‌گذرد، کار با شش واکسن آغاز شد، اما در حال حاضر تعداد واکسن‌هایی کودکان به بيش از ۲۰ مورد افزايش پيدا کرده است. اکنون در برنامه واکسیناسیون ايران حدود ۱۰ بيمارى را پوشش می‌دهيم. البته برای برخى گروه‌های خاص واکسن‌هایی را استفاده می‌کنيم، اما در برنامه واکسیناسیون‌مان ۱۰ بيمارى را پوشش می‌دهيم و انتظار داريم بتوانيم امسال يک واکسن تزريقى فلج‌اطفال را به برنامه کودکان اضافه کنيم که امیدواريم از اوایل تابستان اين واکسن به برنامه اضافه شود.

وی همچنین گفت: علاوه بر آن دو واکسن پنوموکوک و روتاويروس هم به تدريج به برنامه واکسیناسیون کشور اضافه می‌شوند. خوشبختانه بودجه

جديد ابتلا به سرخک داشتيم، افزود: اين درحاليست که اکنون با اجراى برنامه واکسیناسیون اين تعداد به ۵۰ تا ۶۰ مورد در سال رسیده است. همچنین بيمارى ديفترى بين مردم بيمارى ترسناک و بسيار رايج بود و مرگ‌ومير بالايى داشت، اما در حال حاضر آنقدر در کشور کم شده که نه تنها خانواده‌ها، بلکه پزشکان هم ممکن است در طول سال‌ها طبابت موردی از اين بيمارى نبينند. از طرفى بايد توجه کرد که ابتلا به بيمارى هپاتيت B در کشورمان بسيار شايع بود و حدود ۳.۵ درصد جامعه آلوده به اين بيمارى بودند، اما با اجراى برنامه‌های واکسیناسیون و به کارگيرى برخى سياست‌های کنترلى توانستيم ميزان شيوع هپاتيت B را در کشور به نصف و کمتر از ۱.۵ درصد برسانيم.

وی تاکيد کرد: اين نتايج دستاوردهایی ملموس هستند. طبق برآورد سازمان بهداشت جهانى در حال حاضر واکسیناسیون ساليانه از مرگ دو الی سه ميليون کودک در دنيا جلوگيرى می‌کند و اگر پوشش واکسیناسیون کودکان کامل شود، می‌توان از بروز ۱.۵ ميليون مرگ ديگر هم پيشگيرى کرد. به همين دليل سازمان جهانى بهداشت، واکسیناسیون را موثرترين اقدام برای افزايش سلامت و کيفيت زندگى